

πρόσωπα/πολιτισμός 04

Καθόλου τυχαία, η Βικτώρια Χίσλοπ επιλέγει να χρησιμοποιήσει τη φράση «όσοι αγαπιούνται» από το ποίημα του Πάννη Ρίτσου *Επιτάφιος* ως τίτλο του νέου της μυθιστορήματος που κυκλοφόρησε πρόσφατα στα ελληνικά από τις εκδόσεις Ψυχογιός. Για όσους δεν έχουν διαβάσει τα προηγούμενα βιβλία της, ίσως φαίνεται αναπάντεχη αυτή η επιλογή. Όπως και το γεγονός ότι η κεντρική της ηρωίδα είναι μια αντάρτισσα του Δημοκρατικού Στρατού, που πολεμάει στο βουνό αλλά ζει και τον εφιάλτη της Μακρόνησου, την εξορία στο Τρίκερι, τις περιπέτειες της Αριστεράς στη μετεμφυλιοπολεμική Ελλάδα. Ένα πολύ ενδιαφέρον, αλλά και έντιμο μυθιστόρημα σε μια περίοδο που κάποιοι Έλληνες συγγραφείς τείνουν να αναθεωρούν την ιστορία και να εξομοιώνουν θύματα και θύτες. Δεν θα συμφωνήσετε πιθανόν με όλες τις εκτιμήσεις ή με κάποιες πτυχές των γεγονότων όπως τα παρουσιάζει η συγγραφέας. Όμως

αντί της εμ-πάθειας, προτιμά την συν-πάθεια. Με το βλέμμα αυτού που βρίσκεται απ' έξω αλλά έχει βάλει πράγματι την Ελλάδα στην καρδιά του, καταφέρνει να δει αυτά που σε μας ξεφεύγουν.

Όπως είχε κάνει παλιότερα με το «Νησί» της και έβγαλε τη Σπιναλόγκα από τη σιωπή και τη λήθη.

Η Βικτώρια που έχω γνωρίσει ήταν μαζί μας στο Σύνταγμα με τους «αγανακτισμένους», προτίμησε να νοικιάσει ένα σπίτι στα Πατήσια και να λέει πόσο ασφαλώς νιώθει στην πόλη μας, την ώρα που κάποιοι επενδύουν στον φόβο και έχουν καταφέρει να επιβάλλουν την ξеноφοβία.

Το διεισδυτικό βλέμμα της συγγραφέας, προσεγγίζει με ιδιαίτερο τρόπο και τις δυο πλευρές του δράματος, μέσα από την ιστορία μιας δικασμένης οικογένειας, παραπέμποντας επί της ουσίας στην οπτική που είχε αναπτύξει και ο Μίκης Θεοδωράκης με το «Τραγούδι

του νεκρού αδερφού».

Ο ένας αδερφός στην αστυνομία, ο άλλος κομμουνιστής. Η μια αδερφή δεσμοί με Γερμανό, η άλλη στην Αντίσταση. Σκληρές οι συγκρούσεις, αλλά η συγγραφέας καταφέρνει να μεταφέρει και τις αποχρώσεις, να δει -πέρα από την πολιτική διάσταση- και τη συμβαίνει μέσα στην ψυχή των ανθρώπων...

Εντυπωσιακή η μεταφορά εικόνων από την εκπαίδευση στο Μπούλκες, από τις μάχες στα βουνά, από το κολαστήριο της Μακρόνησου ως την άρνηση να κάνουν δόλωση και να «γλιτώσουν», η Χίσλοπ μεταφέρει τις μεγάλες εσωτερικές συγκρούσεις στην ψυχή των αγωνιστών. Κι ακολουθεί ο αγώνας των ανθρώπων μέσα σε όλα αυτά να βρουν μια κάπως κανονική ζωή κάτω από τη σκιά του μετεμφυλιοπολεμικού κράτους. Και η ηρωίδα που σωπαίνει για χρόνια κρατώντας τα τραύματα μέσα της.

Να σημειώσω ακόμη ότι, κόντρα στην επι-

χειρούμενη απαξίωση του Πολυτεχνείου, η Βικτώρια Χίσλοπ γράφει για τις δολοφονίες που έγιναν εκείνο το βράδυ. Ένα από τα θύματα κι ο θετός γιος της ηρωίδας...

Είναι σαφές πως δεν γράφει τυχαία αυτές τις γραμμές η Βικτώρια Χίσλοπ. Ζει αρκετά στην Ελλάδα, κάνει έρευνα, συζητά με τους γύρω της, πάντα έτοιμη να ακούσει τι έχουν να της πουν.

Επιλέγει λοιπόν μια τέτοια δραματική κορύφωση με τη βραδιά του Πολυτεχνείου, όπου στεγνά δολοφονείται, με σφαίρα «ελεύθερου σκοπευτή» ο νεαρός ήρωας...

«Για τον Νίκο και τους υπόλοιπους, αυτό ήταν το δικό τους "Όχι", η άρνηση να αποδεχτούν άλλο την κατάσταση. Αυτή ήταν κι η τελευταία του σκέψη τη στιγμή που σωριαζόταν αθόρυβα καταγής. "Όχι... Όχι..."»

Με αφορμή την κυκλοφορία του βιβλίου βρέθηκε και πάλι για λίγες μέρες στην Ελλάδα κι είχαμε μια σύντομη συζήτηση.

► Βικτώρια Χίσλοπ, συγγραφέας

‘Όσοι αγαπιούνται...

■ Συνέντευξη στον Κώστα Στοφόρο

> Πώς αποφασίσατε να καταπιαστείτε με ένα τόσο δύσκολο και ακανθώδες θέμα που αφορά στον Ελληνικό Εμφύλιο;

Μου κίνησε το ενδιαφέρον μια επίσκεψή μου στη Μακρόνησο πριν από αρκετά χρόνια. Θέλησα να μάθω πώς κατέληξε η Ελλάδα στον Εμφύλιο και πώς επηρεάστηκαν οι ζωές των ανθρώπων από αυτήν την τραγική περίοδο. Στη συνέχεια καταπιάστηκα μυθιστορηματικά με το θέμα αυτό θέλοντας μέσα από το κείμενό μου να μοιραστώ με τους αναγνώστες την ιστορία συνηθισμένων ανθρώπων που αναγκάστηκαν να ζήσουν σε μη κανονικές συνθήκες και να καταφέρουν να επιβιώσουν.

> Επισκεφθήκατε κάποιους τόπους που αναφέρονται στο βιβλίο... Ποια θεωρείτε την πιο σημαντική εμπειρία από αυτό το διαφορετικό ταξίδι στην Ελλάδα;

Επισκέφθηκα σχεδόν όλες τις περιοχές που περιγράφω στο βιβλίο. Και πραγματικά τα συναισθήματα που μου προκάλεσαν αυτές οι επισκέψεις ήταν πολύ δυνατά. Ο ηλεκτρισμός που αισθάνθηκα στη Μακρόνησο καταδεικνύει ακόμη και σήμερα την πραγματικότητα εκείνης της περιόδου. Βρίσκεται εκεί, έρημη, για να θυμίζει τα γεγονότα της μαύρης αυτής περιόδου.

> Μιλήσατε με κάποιους που είχαν την εμπειρία της εξορίας και του Μετώπου του Εμφυλίου;

Ναι, μίλησα με ανθρώπους που έζησαν τις φρικαλεότητες του Εμφυλίου και της Κατοχής. Δεν είναι εύκολο για εκείνους να θυμούνται, προσπαθούν μέσα από τη σιωπή να συνεχίσουν τη ζωή τους. Σε όποια πλευρά και αν ανήκαν βίωσαν πόνο, κακουχίες, θάνατο, κάποιοι εξαναγκάστηκαν να κάνουν πολύ άσχημα πράγματα. Μια τέτοια κατάσταση δεν έχει νικητές και ηττημένους.

Στο τέλος όλου μετρούν θύματα. Και φυσικά η ζωή όλων επηρεάστηκε με τον χειρότερο τρόπο.

> Πώς έχουν αντιδράσει μέχρι τώρα οι αναγνώστες των προηγούμενων βιβλίων σας; Συχνά συναντώ άγνωστους ανθρώπους,

αναγνώστες των βιβλίων μου, που μοιράζονται μαζί μου τις εμπειρίες της ανάγνωσης. Για πολλούς τα βιβλία μου ήταν έναυσμα να επισκεφθούν τα μέρη που περιγράφω. Κι αυτό είναι πολύ όμορφο.

> Πώς βλέπετε εσείς, με τη ματιά του ανθρώπου που έρχεται απ' έξω και αγαπάει την Ελλάδα την άνοδο της ακροδεξιάς/ναζιστικής ιδεολογίας;

Είμαι πραγματικά ευτυχής που βλέπω να μειώνεται η στήριξη αυτής της ιδεολογίας. Σίγουρα, δεν πρέπει να επαναπαυόμαστε ποτέ, αφού κάποιες φορές οι καταστάσεις μπορεί να πυροδοτήσουν την ενίσχυση ακραίων πολιτικών θέσεων από το πουθενά.

*Πουλί μου, χιλίες δυο ζωές
με σένανε με δένουν,
κι όσοι αγαπιούνται
και νεκροί ποτέ τους δεν
πεθαίνουν*

Πάννης Ρίτσου, *Επιτάφιος*

